

UNIREA DIN 1918-UN MIRACOL REALIZAT ROLUL MILITARILOR MOLDOVENI ȘI AI ARMATEI ROMÂNE

THE UNIFICATION IN 1918 – A MIRACLE CAME TRUE THE ROLE OF MOLDOVAN SOLDIERS AND ROMANIAN ARMY

*Col (r), conf. univ. dr. Anatol Munteanu**

Rezumat: Unirea Basarabiei cu România a fost în epocă un act de mare curaj, un miracol care a surprins Europa.

Acest act patriotic a fost posibil cu ajutorul militarilor moldoveni și a Armatei române.

Cuvinte-cheie: *disoluția Armatei ruse; Sfatul Țării; Guvernul României; sprijin militar; unire; România Mare; miracol.*

Abstract: *The unification of Basarabia with Romania was during that age an act of great courage, a real miracle that surprised Europe. This patriotic act was facilitated through the contribution of Moldovan soldiers and Romanian Army.*

Keywords: *dissolution of Russian Army; Country Council; Romanian Government; military support; unification; Greater Romania; miracle*

În acest an 2017 la 27 martie se împlinesc 99 de ani de când Sfatul Țării – organ legislativ al Basarabiei – Republicii Democratice Moldovenești Independente, a votat Unirea cu România, realizând dreptul sacru al populației majoritare românești de peste Prut de a fi împreună cu frații din regat, într-un singur stat – România.

Nici astăzi nu putem clar explica acest miracol al Unirii, de ce Basarabia a dat tonul nesperatului act de întregire națională a tuturor românilor, cât de greu au rupt și aruncat jugul imperiului rus care ne-a ocupat 108 ani. Cauze sunt multiple, dar noi istoricii și analiștii militari formulăm și destule explicații a evenimentelor majore, trecând prea ușor peste evenimentele minore importante fără să dăm acestora o analiză principială și constructivă. Realitatea este că acest entuziasm patriotic al populației românești de pe ambele maluri ale Prutului susținut de politicieni și armată a condus la crearea, la 1 Decembrie 1918 a României Mari în hotarele ei firești.

Vom arăta câteva evenimente care au condus spre Unire. În 1917 conducerea României nu punea problema reîntregirii țării și de preluare a altor regiuni care îi aparțineau, ci elementara problemă a *supraviețuirii*. În această perioadă România

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

era ocupată de la Sud și Vest de armatele germane inclusiv Bucureștiul, iar Iașiul circa doi ani a fost capitala temporară a Țării, unde s-a refugiat conducerea de vârf.

Serviciile de resort și emisarii Guvernului căutau insistent în acel moment, un loc mai liniștit în Rusia revoluționară unde trebuiau să se refugieze *Guvernul și Casa Regală*, în situația în care armata germană ar fi ocupat și partea de nord a Moldovei. Situația pe front era complicată. Unitățile militare rusești se dezmembrau, soldații ruși lăsau pozițiile de luptă și plecau în cete mari acasă, adică dezertau de pe front. În calea lor ei jefuiau satele, orașele și populația pașnică a Basarabiei. Era instabilitate și în părțile de sud a Ucrainei. Frontul român începuse să se fisureze în urma acestor ”revoluționari bolșevici” și dezertori ai armatelor ruse. Tot în această perioadă menționăm că beneficiind de ajutorul francezilor s-a produs o refacere a armatelor române, care în 1916 erau pe cale totală de distrugere. Menționăm că *printr-un eroism nemaipomenit* al soldaților și ofițerilor români s-au realizat victorii la Mărășești, Mărăști și Oituz. S-a reușit treptat să se acopere golurile create de dezertarea unităților armatei ruse. Și încă ceva important: în această perioadă a anului 1917 Basarabia intrase în revoluție ca și alte regiuni ale Rusiei. La început lupta muncitorilor și soldaților moldoveni din diferite orașe și garnizoane era antimonarhică, împotriva țarismului rus și clasei politice. În martie-iunie majoritatea populației de peste Prut s-a orientat și s-a organizat spre o *Mișcare de Deșteptare și Eliberare Națională*.

La 22 martie 1917 la Chișinău începe activitatea Sovietului de deputați al soldaților care la prima vedere înaintează cerințe sociale și naționale importante. Cerințele politice sunt voalate, neimportante, ca niște discuții, dogme, „ceva generale”, iar unele idei par nefondate. După care parcă ”redactându-se și șlefuiindu-se” acestea devin cerințe ale emisarilor militari-basarabeni către guvernarea Rusiei țariste. Însă autoritățile ruse nu puteau întreprinde nimic. Armata rusă era în descompunere și în retragere de pe fronturi. Iată de ce reprezentanții Comitetelor ostășești, organizațiile național-politice iau o altă direcțiune și se adresează Guvernului român de la Iași să *unească Basarabia cu România*, să ajute populația românească de peste Prut în lupta de lichidare a bandelor înarmate ruso-ucrainene, care se dădeau drept revoluționare, jefuind averile gospodarilor, luându-le acestora caii, căruțele, vitele și bunurile private.

Ordine în țară puteau face numai organele de drept ale Basarabiei, *Zemstva și Comitetele ostășești* care cu forțe proprii, militari și voluntari organizau *patrulă și cohorte* de menținere a ordinii și luptau împotriva structurilor înarmate (bande bolșevice și dezertori din Armata rusă). Organizarea de noi structuri militare în Basarabia la început nu era acceptată de conducerea superioară a Armatei ruse, pentru că ofițerii din vârful piramidei erau de origine rusă, ei înțelegeau bine profunzimea și evoluția evenimentelor care se produc, înțelegeau că *patriotismul*

moldovenilor poate aduce la pierderea Basarabiei. Dar comandanții unităților mari, ce puteau face când unele unități se desființau, altele erau în degradare și erau conduse de revoluționari bolșevici și ofițeri cu grade mici, care se subordonau Sovietelor Centrale de conducere de la Petrograd și parțial Guvernului Provizoriu, condus de generalul Kerenski. Era un haos total.

În această situație o parte dintre ofițerii și subofițerii moldoveni din structurile militare rusești nu mai aveau teamă de conducerea ierarhică din armată, în sufletul lor se degajase acel fior de *adevărată libertate națională*.

Un exemplu elocvent este evenimentul și Marea adunare de la Odessa din 18 aprilie 1917 la care au participat circa 10 000 de soldați, ofițeri de pe front, studenți și cetățeni moldoveni din regiune, organizată din inițiativă ofițerilor E. Catelly, I. Pascaluță și C. Osoianu (au mai participat P. Halippa, V. Hertza, A. Buruiană, O. Ghibu, I. Pelivan, ș.a. ca delegați din Chișinău). La această adunare s-a pus problema *eliberării Basarabiei de trupele imperiale ruse, alegerea unei cărmuiri democratice naționale*, alegerea deputaților. Militarii împreună cu liderii Partidului Național Moldovenesc își propuneau drept obiectiv politic obținerea *autonomiei Basarabiei*.

O influență pozitivă de politizare a militarilor moldoveni au avut-o și prizonierii de război ardeleni ținuți la Kiev de ucraineni, care constituiți în "Corpul militarilor Armatei române", exprimau dorința de a lupta "pentru împlinirea idealului nostru de unire", pentru "*un stat unitar românesc*".

La 14 mai 1917 Comitetul executiv al militarilor moldoveni din Odessa a hotărât organizarea unităților militare naționale. Exemplul militarilor a fost urmat și de fețele bisericești, studenți, învățători, țărani și muncitori, care au organizat manifestări, congrese în care s-a cerut *autonomia politică a Basarabiei*, convocarea *Sfatului Țării* și a unui *Guvern național*.

În această perioadă, Ucraina, care și-a proclamat independența și autonomia politică, fără consultări cu administrația gubernială a Basarabiei (Vladimir Cristi) și-a însușit în hotarele sale și Basarabia. Aceasta i-a indignat pe militarii moldoveni, era o faptă josnică și obraznică a ucrainenilor. A trebuit ca delegația Moldovei de peste Prut, sprijinită de 100 000 militari de pe front, să plece la Kiev și Petrograd pentru a dezbate această idee greșită a vecinilor din Ucraina. La Rada ucraineană delegația Basarabiei a primit un refuz categoric de anulare a deciziei, de aceea delegația, în frunte cu colonelul V. Cristi a plecat la Petrograd unde cu ajutorul militarilor moldoveni, care făceau parte din Garda și paza Guvernului Provizoriu a Rusiei a fost introdusă în *Palatul de Iarnă* al țarilor ruși. Important este faptul că șeful Guvernului rus, cneazul Kerenski a permis delegației Basarabiei să-și expună motivațiile la o ședință a Consiliului de Miniștri al Rusiei. *Argumentul principal* al moldovenilor expus Guvernului Provizoriu a fost că Moldova înainte și

după 1812 *niciodată nu a fost în componența Ucrainei*, a fost stat independent sub ocupația turcească. *Și un alt argument important*, că cei *câteva sute de mii de ostași basarabeni* prinși în vâltoarea războiului și marile unități militare vor părăsi frontul rusesc și cel românesc. După o scurtă deliberare și discuții, generalul de armată Kerenski, Șeful Consiliului de Miniștri a declarat delegației basarabene, că guvernul a *recunoscut dreptul la autodeterminare și autonomie a Basarabiei* la fel ca și a Ucrainei. Decizia a fost publicată în ziarele rusești de la Peterburg.

În vara și toamna anului 1917 au urmat și alte evenimente importante. La 29 august Sovietul deputaților soldați din garnizoana Chișinău a cerut schimbarea din armată a ofițerilor contrarevoluționari și înlocuirea acestora cu cadre naționale. Din septembrie 1917 s-a început editarea ziarului "Soldatul moldovean", care orienta armata și cititorii spre ideile *autonomiei și renașterii naționale*.

În perioada 8 - 14 septembrie 1917 ofițerii moldoveni Șt. Holban, T. Ioncu, Vl. Cazacliu, Vl. Cijevski au participat, din partea românilor la Congresul Națiunilor din Rusia, expunând o programă națională, acuzată de delegațiile ruse ca "separatistă și nedorită".

În septembrie și octombrie al aceluiași an se convoacă de către Comitetul Executiv Central Congresul Militar Moldovenesc cu participarea a 605 delegați din partea a 250 mii de ostași și ofițeri moldoveni de pe toate fronturile și garnizoanele din Rusia, Ucraina și Basarabia. Congresul a fost deschis de locotenentul Gh. Pântea și prezidat de maiorul Vl. Cijevski. La Congres, care a ținut câteva zile, s-au discutat diferite probleme și întrebări, dar cele mai importante au fost, cele despre *autonomia teritorială și politica a Moldovei* de peste Prut inclusiv a românilor moldoveni de peste Nistru până la Bug. Și o altă problemă stringentă a fost despre înființarea *Sfatului Țării ca organ legislativ al Țării*. S-a hotărât ca Sfatul Țării să fie alcătuit din 120 deputați, dintre care 70% -moldoveni și 30% - pentru minoritățile naționale conlocuitoare.

În data de 21 noiembrie-4 decembrie 1917 în orașul Chișinău, în prezența deputaților aleși și a reprezentanților populației civile, militare și politice a avut loc deschiderea solemnă a Sfatului Țării.

La început pentru prima dată s-a oficiat un tedeum în limba română și s-a interpretat imnul "Deșteaptă-te române". Sala și cei 95 de deputați entuziasmați au exclamat: "Trăiască autonomia! Sfatul Țării! Ura!". La majoritatea delegaților din sală s-au văzut lacrimi în ochi, unii plângeau de fericire. După această "furtună" de entuziasm și aplauze, este ales prezidiumul și Președintele Sfatului Țării, I. C. Inculeț. La adunare au luat cuvântul: arhimandritul Gurie, P. Erhan, I. Pelivan, E. Alistar, P. Halippa, A. Șmidt și militarii din Comitetele ostășești: lt. V. Șonțu, lt. P. Cazacu, lt. Gr. Pântea, marinarul I. Gafenco, soldat V. Minciună, ș.a. Sunt

dezbătute probleme de ordin organizatoric- alegerea secretariatului, comisiilor de lucru. Este adoptat proiectul de lege "Despre Administrarea Basarabiei".

La 2 decembrie 1917 Sfatul Țării proclamă Basarabia Republică Democratică Moldovenească în componența Republicii Federative Ruse., președintele Ion Inculeț și arhiepiscopul Gurie citesc în fața armatei și populației, în limba română, declarațiile și documentul de bază. Bolșevicii, sovietele locale și unitățile Armatei Roșii au fost împotriva Sfatului Țării, au declanșat acțiuni militare diversioniste și destabilizau viața pașnică a locuitorilor din Basarabia. Sfatul Țării s-a adresat guvernului român de la Iași pentru a trimite trupe și a menține ordinea și paza localităților și obiectivelor importante.

La 8 ianuarie 1918 Divizia 11 infanterie sub comanda generalului Ernest Broșteanu a trecut Prutul și în câteva zile, în marș forțat a ajuns la Chișinău, eliberând orașul de trupele bolșevice. Regimentele de infanterie și cavalerie, precum și alte unități moldovenești au sprijinit armata română și împreună au dus lupte la Tighina, în sudul și nordul Basarabiei, au izgonit peste Nistru bandele înarmate și formațiunile militare ale Armatei Roșii.

La 24 ianuarie 1918 când toți românii sărbătoreau Ziua Unirii principatelor, Sfatul Țării a proclamat Independența Republicii Democratice Moldovenești. În toată Moldova de peste Prut se accentua lupta pentru Unirea cu Țara-mamă România. Delegațiile Sfatului Țării în februarie-martie se consulta cu guvernul României (Averescu, Marghiloman) și cu reprezentanții Antantei, care au dat asigurări de susținere a procesului de Unire.

Situându-se în fruntea curentului unionist, Sfatul Țării s-a întrunit, în plenul său, la 27 martie 1918. În istorica Ședință care a avut loc, s-a adoptat următoarea rezoluție: "Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunărea și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și al dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu România." Hotărârea privind unirea a fost adoptată cu 83 voturi pentru și 3 contra (2 deputați ucraineni și 1 bulgar) și 26 de abțineri (evrei și ruși), 13 deputați fiind absenți de la vot. Opinia publică din întreaga țară a primit cu bucurie vestea despre decizia adoptată la Chișinău. Mai târziu Brătianu avea să spună că, dacă în ceea ce privește Ardealul, unirea lui cu Patria mamă România nu l-a luat prin surprindere, revenirea Basarabiei la sânul patriei i s-a părut un miracol realizat, pur și simplu, un dar dumnezeiesc.

BIBLIOGRAFIE

- CIOBANU Șt., *Unirea Basarabiei*, Chișinău, 1993;
COLESNIC I., *Basarabia necunoscută*, Universitas, Chișinău, 1993;
GHERMAN P., *Unirea Basarabiei*, Odesa, 1943;
MUNTEANU A., *Epopoea libertății*, București, 2012.
PELIVAN I., *Din suferințele Basarabiei sub stăpânirea rusească*, Chișinău, 1943;

